

Martyrium de Sant Eudald

Montmajor

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Sorba
Emplaçament Carretera de Navès a Cardona, al peu de la Riera de l'Aigua d'Ora. Al mur NW de l'església.

Coordenades:

Latitud: 41.96842899206618
Longitud: 1.6654587309479845
UTM Est (X): 389421
UTM Nord (Y): 4647132

Classificació

Número de fitxa 08132 - 33
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Romà Medieval Visigot
Segle I-VIII dC
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Religions i/o funerari
Observacions protecció: BCIN incoat, resolució 29-9-1980, BOE del 27-10-80
Data aprovació: dl., 29/09/1980 - 12:00
Número inventari IPAC, nº 418, any 1982/ Carta Arqueològica de Catalunya, nº 6458,
Generalitat i altres inventaris ant 1991
Accés Restringit
Ús actual: Religions
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Solsona. Palau Episcopal. 25280 SOLSONA
Fitxes associades:

Descripció

A la dreta del presbiteri, mirant de cara a l'altar, hi ha el martyrium, situat a un espai de forma semicircular (la rotonda), que és la construcció més antiga del conjunt. La rotonda és de planta gairebé quadrada a l'exterior (5,25 x 5,75m) i circular a l'interior, coberta amb cúpula semiesfèrica de 4 m de diàmetre. El paviment original, d'opus signinum, es trobà en les excavacions sota tres paviments successius, a una profunditat de 85 cm del nivell del carrer. En els murs, que van ser arrebossats amb cal i pintats de mangra que quasi ha desaparegut, encara es veuen restes de dues finestres adovellades. A l'exterior, el parament fou refet en dues ocasions: al segle X, i al XVIII al construir la casa rectoral. La tomba del màrtir es trobà situada al peu d'un altar cúbic massís i estucat. L'interior de la sepultura (2,30 x 60 i 40 cm d'alçada) era situada sota el paviment d'opus signinum, en el que s'obria un ócul tapat amb una tegulae plana, a través del què es podia accedir a l'interior de la tomba per obtenir relíquies. A la rotonda s'adossà una primera nau quadrada a finals del segle VII, i als segles IX-X s'allargà degut a l'increment de població, construint una nau de l'església romànica de 13 m de llargada i 4 m d'ample, coberta amb volta de canó seguit de 6,65 m d'altura. D'aquesta manera la rotonda es convertí en l'absis de l'església amb l'ara al centre que portava la inscripció en llatí: EUBALDIS RELIQUIARUM MARTYRIS XRISTI AMEN, que confirma la procedència de les relíquies. Segons l'estudi antropològic realitzat in situ per Elisenda Vives, es tracta d'un individu d'uns 50 anys, de 1,65 a 1,70 m d'alçada, amb insercions musculars febles i afectat per la gota. Enterrat en decúbit supí amb les cames estirades i els braços creuats al sotaventre. Hi manquen els ossos del crani, la mandíbula i algunes vèrtebres, degut possiblement al trasllat de part de les relíquies a Ripoll. Les excavacions arqueològiques han permès detectar cinc sarcòfags tardo-romans (un encastat al mur de la nova església, un altre al voladís de la teulada del temple romànic, dos als murs dels marges dels camps veïns i un a l'interior de l'església), amb arquets cecs formant sanefa a la part frontal.

Observacions:

Per accedir a l'interior de l'església cal demanar que obrin la porta a la casa de la rectoria. El material extret de l'excavació realitzada per Manuel Riu es troba dispostat temporalment al Museu Diocesà i Comarcal de Solsona.

Història

Els antecedents històrics de Sorba es remonten a l'època ibèrica i convertint-se en un dels principals enclavaments de l'etapa tardo-romana de les rutes de l'interior de Catalunya, incorporat a la dominació Carolíngia al darrer terç del segle IX. Durant època visigòtica, a finals del segle VI, es construiria el martyrium de Sant Eudald, sota l'antic nucli de població, sub urbe, d'on sortiria el topònim de Sorba. Ben aviat, al voltant d'aquest martyrium devia créixer un cementiri amb tombes, sarcòfags excavats a la roca i coberts amb tegulae planes. Foren construïts alguns edificis al costat del martyrium que segueix la tradició de les rotondes sepulcral romanes, i en època romànica l'antiga església que tenia l'edifici del martyrium com a capçalera. L'any 888 Guifré el Pelós donaren al monestir de Ripoll l'església de Santa Maria de Sorba. Segons la tradició, l'any 978, uns monjos de Ripoll s'emportaren el cap del màrtir en construir una nova església i precisar relíquies per la seva veneració. Sant Eudald fou sacerdot i morí màrtir a mans dels visigots arrians, als 46 anys d'edat, l'onze de maig de l'any 581. Al seu voltant s'estenien tombes cobertes

amb tégules planes, pròpies de l'antiguitat tardana. El culte a Sant Eudald s'estengué des del segle IX pels àmbits de Sorba, Ripoll i Celrà fins a Rubió, Jorba i Sant Pau de l'Ordal, arribant abans del segle XII a Osca. Intervencions arqueològiques: Any 1977 i 1979, excavacions fetes per Manuel Riu i col·laboració de l'arquitecte Albert Bastardes. L'any 1994 Josep Pujades i Cavalleria va fer unes intervencions amb el suport de la Generalitat.

Bibliografia

RIU, M. (1999). "El martyrium de Sant Eudald, a Sorba". A L'Erol n°63, Dossier: Montmajor, un municipi de sis parròquies. Àmbit de Recerques del Berguedà. Pàgs. 28-31. RIU, M. (1981). "Excavacions arqueològiques a Santa Maria de Sorba", a Quaderns d'Estudis Medievals, vol. I, núm. 6. Artsestudi eds. Pàgs. 323-344. VIVES, E. (1981). "Estudi antropològic de les restes òssies de Sant Eudals de Sorba". A Quadern d'Estudis Medievals, n° 6, pàg. 345.

